

Nr 31

Utlåtande i anledning av väckt motion om ökat skydd för den enskilde vid försäkring för olycksfall eller yrkesskada.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 204, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herrar *Nilsson* i Gävle och *Holmberg* föreslagit »att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t anhåller om en skyndsam utredning av i denna motion berörda frågor angående ökat skydd för den enskilde vid försäkring för olycksfall eller yrkesskada liksom av de enskilda försäkringsföretagens handläggning av sådana ärenden».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande får utskottet, i den mån redogörelse härför icke lämnas i det följande, hänvisa till motionen.

Gällande regler

Frågor om förtidspension, invaliditetstillägg och invaliditetsersättningar enligt lagen om allmän försäkring avgöres i *allmän försäkringskassa* av en särskild *pensionsdelegation*, bestående av fem ledamöter. Dessa är ordföranden i kassans styrelse, som tillika för ordet i delegationen, två av medicinalstyrelsen utsedda läkare och två av landstinget, eller om kassans verksamhetsområde utgöres enbart av stad, av stadsfullmäktige utsedda ledamöter. Ärende skall i pensionsdelegation avgöras efter föredragning av föredraganden för pensionsärenden. Har föredraganden från beslutet avvikande mening, skall denna antecknas till protokollet.

Över allmän försäkringskassas beslut i ärende rörande den allmänna försäkringen får talan föras hos *riksförsäkringsverket*. Verket har, även om besvär ej anförts, rätt att i sin egenskap av tillsynsmyndighet ex officio uppta en kassas beslut till omprövning. Beslut som fattats i pensionsdelegation skall dessutom underställas riks-försäkringsverket om ordföranden eller föredraganden i delegationen haft från beslutet avvikande mening. Ärenden, som avgjorts av försäkringskassa och som är av beskaffenhet att kunna prövas av försäkringsdomstolen, avgöres i riks-försäkringsverket å besväravdelningen. I ärenden av enklare beskaffenhet fattas beslut av en besvärsgrupp på två befattningshavare. Vid oenighet mellan dem inträder byråchef i gruppen. Likaså krävs byråchefs medverkan för att ett beslut av ett lokalt organ skall kunna ändras. I vissa fall av särskild vikt skall ärende avgöras av avdelningschefen och minst två byråchefer. I sådana avgöranden kan även generaldirektören och överdirektören delta.

Fullföljd från riks-försäkringsverket sker till *försäkringsdomstolen*. När

det för enhetlig lagtolkning eller rättstillämpning är av synnerlig vikt att en fråga prövas av försäkringsdomstolen eller eljest särskilda skäl förefinnes för en sådan prövning, kan riksförsäkringsverket underställa sitt beslut domstolens prövning. Försäkringsdomstolen består av en president och minst fyra försäkringsdomare, som skall vara lagfarna, samt minst fyra icke lagfarna ledamöter, som har uppdraget som bisyssla. De senare skall ha särskild erfarenhet av arbetsförhållanden eller eljest besitta insikter av särskilt värde för domstolens arbete. Över försäkringsdomstolens beslut får klagan ej föras.

Försäkring enligt lagen om yrkesskade försäkring meddelas av riksförsäkringsverket eller särskilda, för ändamålet bildade ömsesidiga s. k. socialförsäkringsbolag. Frågor om ersättning enligt nyssnämnda lag avgöres i första hand av *försäkringsinrättningarna*.

Över försäkringsinrättnings beslut kan föras talan hos *försäkringsrådet*, som även självmant äger upptaga beslut till överprövning. Försäkringsrådet består av minst sju ledamöter, varav två representerar arbetsgivarna och två arbetarna. Av övriga ledamöter skall minst två vara lagfarna. Rådet är beslutfört med i allmänhet minst fem ledamöter, varav en arbetsgivarrepresentant, en arbetstagarrepresentant och minst en lagfaren ledamot.

Fullföljd av talan mot försäkringsrådets avgörande sker hos *försäkringsdomstolen*, vars beslut ej får överklagas.

Frågor om ersättning från de enskilda försäkringsbolagen avgöres i händelse av tvist mellan vederbörande bolag och den ersättningskrävande inför allmän domstol.

Till främjande av en enhetlig bedömning har av försäkringsbolagen inrättats Trafikförsäkringsanstalternas nämnd, vars reglemente fastställts av Kungl. Maj:t, och Ansvarighetsförsäkringens personskadenämnd.

Trafikförsäkringsanstalternas nämnd är upprättad av samtliga de anstalter, som driver trafikförsäkringsrörelse, samt av Trafikförsäkringsföreningen.

Nämnden skall till anstalt eller föreningen avge yttrande beträffande utom rättegång uppkommande frågor om ersättning enligt lagen om trafikförsäkring å motorfordon i följande fall, nämligen om

a) ersättning för invaliditet eller för sådant lyte eller annat stadigvarande men, som icke inverkar på den skadades arbetsförmåga, men som är av svårare art, eller för förlust av försörjare;

b) slutlig ersättning i fall, där vid tiden för uppgörelsen synes sannolikt, att invaliditet eller sådant lyte eller men, som nyss nämnts, kommer att föreligga;

c) ersättning vid utbyte av förlikningsvis tillerkänd livränta mot kapital eller mot livränta på kortare tid.

Utän hinder av vad under a) sägs behöver icke till nämnden för yttrande hänskjutas ärenden angående ersättning vid invaliditet, där med stöd av

läkarutlåtande nedsättningen av den skadades arbetsförmåga efter upphörandet av det akuta sjukdomstillståndet av anstalten eller föreningen efter hörande av dess läkare anses understiga 10 procent.

Nämnden äger tillika angående beräkning av i och för sig skälig personskadeersättning avge yttrande dels på begäran av anstalt eller föreningen i andra frågor, där nämnden finner dess prövning påkallad med hänsyn till ersättningsspörsmålets principiella betydelse eller till storleken av den ersättning, varom i det särskilda fallet är fråga, dels ock på begäran av domstol i där anhängigt mål rörande ersättning för skada i följd av trafik med motorfordon, i fråga om ersättning för invaliditet eller för lyte eller annat stadigvarande men eller för förlust av försörjare.

Nämnden består av minst åtta och högst fjorton ledamöter. Av dessa tjänstgör i allmänhet samtidigt fyra ledamöter. Ordföranden samt ytterligare minst en och högst tre ledamöter skall utses bland personer, som icke är anställda hos anstalt eller föreningen. De skall vara rättsbildade med insikter i de frågor, vilka faller inom nämndens verksamhet. Nämndens övriga ledamöter skall äga ingående erfarenhet beträffande skaderegleringsarbetet inom trafikförsäkringen. Nämndens ordförande förordnas av Kungl. Maj:t. Övriga ledamöter och ersättare väljes av föreningens styrelse. Valen skall godkännas av försäkringsinspektionen. Ledamot av nämnden, som är anställd hos anstalt, får ej deltaga i behandling av anstaltens ärenden.

Nämnden äger tillkalla trafiktekniskt och medicinskt sakkunniga.

Ansvarighetsförsäkringens personskadenämnd är upprättad av samtliga de till Svenska försäkringsbolags riksförbund anslutna bolag som meddelar ansvarighetsförsäkring.

Nämnden avger yttrande angående beräkning av i och för sig skälig personskadeersättning på begäran av bolag, som på grund av ansvarighetsförsäkring utom rättegång helt eller delvis medgivit ansvarighet för invaliditet, för lyte eller annat stadigvarande men av svårare art eller för förlust av försörjare, på begäran av bolag i annat fall, där bolaget på grund av ansvarighetsförsäkring utom rättegång helt eller delvis medgivit ansvarighet för personskada och nämnden finner prövning påkallad med hänsyn till fallets betydelse samt på begäran av domstol i mål angående ersättning för personskada, för vilken bolag kan på grund av ansvarighetsförsäkring vara ansvarigt.

Vederbörande bolag är skyldigt att i vissa fall, innan slutlig ställning tagas till skadelidandes yrkande, inhämta yttrande av nämnden, dock icke i fall av invaliditet där med stöd av läkarutlåtande nedsättningen av den skadades arbetsförmåga efter upphörandet av det akuta sjukdomstillståndet av bolaget anses understiga tio procent.

Nämnden får ej uttala sig angående den ansvarighet, som kan åvila bolag eller försäkringshavare. Vad sålunda gäller skall framgå av yttrande, som avges av nämnden.

Nämnden består av ordförande, vice ordförande och sex andra ledamöter. Ordföranden och vice ordföranden skall vara rättsbildade med insikter i de frågor, som faller inom nämndens verksamhet. Övriga ledamöter skall äga ingående erfarenhet av personskadereglering inom ansvarighetsförsäkring. I prövning av fråga, som bolag hänskjutit till nämnden, må ej delta ledamot, som är anställd hos bolaget.

Finner nämnden, att tillfredsställande utredning av fråga, som bolag hänskjutit till nämnden, ej kan vinnas annat än genom domstols prövning, meddelar nämnden bolaget detta med angivande av skälen härför.

Utskottet

Frågor om förtidspension, invaliditetstillägg och invaliditetsersättningar enligt lagen om allmän försäkring avgöres i allmän försäkringskassa av en särskild pensionsdelegation om fem personer, däribland två av medicinalstyrelsen utsedda läkare. Över försäkringskassans beslut får talan föras i riksförsäkringsverket, som även ex officio kan och i vissa fall obligatoriskt skall överpröva kassans beslut. Fullföljd från riksförsäkringsverket sker till försäkringsdomstolen, som är sista instans.

Ersättning enligt lagen om yrkesskadeförsäkring bestämes i första hand av försäkringsinrättningarna, dvs. riksförsäkringsverket och de socialförsäkringsbolag som meddelar yrkesskadeförsäkring. Försäkringsinrättningarnas beslut kan överklagas hos försäkringsrådet, som också självmant äger upptaga beslut till överprövning. Sista instans är även i dessa fall försäkringsdomstolen.

Frågor om ersättning från enskilda försäkringsbolag avgöres i händelse av tvist inför allmän domstol. Till främjande av en enhetlig bedömning av skadefallen har av försäkringsbolagen inrättats Trafikförsäkringsanstaltens nämnd och Ansvarighetsförsäkringens personskadenämnd, som var inom sitt område har att avge yttranden till försäkringsinrättningarna och — därest så begäres — de allmänna domstolarna. I nämnderna finnes dels lagfarna ledamöter — däribland ordförandena — dels ledamöter med särskild erfarenhet av skadereglering inom respektive försäkringsfack. Ledamot som är anställd hos försäkringsanstalt får ej delta i behandlingen av anstaltens ärenden.

I förevarande motion göres gällande att den nuvarande ordningen icke lämnar tillfredsställande garantier för att en skadelidande tillerkännes den ersättning som rätteligen tillkommer honom. Med hänvisning till två anförda fall — det ena avseende fråga om invaliditet orsakats av yrkesskada och det andra avseende beräkning av invaliditetsersättning från enskilt försäkringsbolag på grund av ansvarighetsförsäkring — kritiserar motionärerna riksförsäkringsverkets och nämndernas bedömningar. Motionen utmynnar i ett förslag om skyndsamt utredning angående möjligheterna att öka skyddet för den enskilde vid försäkring för olycksfall eller yrkesskada.

Det torde ligga i sakens natur att svårigheterna vid bedömandet av vad som orsakat en invaliditet och vilken ersättning som i det särskilda fallet kan vara skäligen ofta är betydande. Det är givetvis samhällets uppgift att tillskapa en sådan ordning att oriktiga bedömningar i görligaste mån undvikas. Enligt utskottets mening måste emellertid det nuvarande systemet, varigenom frågorna kan komma under bedömning i tre instanser, anses uppfylla alla rimliga krav på rättssäkerhet.

Vad gäller den verksamhet som bedrivs av försäkringsbolagens ovan berörda nämnder, har det enligt utskottets mening icke påvisats att dessa vid sin bedömning ej iaktar objektivitet. Utskottet finner därför icke något samhällets ingripande påkallat, oaktat nämndernas avgöranden otvivelaktigt har en normgivande betydelse vid skadereglering.

I förevarande sammanhang må även omnämnas att yrkesskadeutredningen har till uppgift bl. a. att försöka bestämma yrkesskadebegreppet på sådant sätt att de nu vanliga gränsdragningsproblemen undvikas. Det för tjänar emellertid också påpekas, att dessa problem torde minska i betydelse för den enskilde efter hand som den allmänna tilläggs pensioneringen får full effekt.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att förevarande motion, II:204, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 26 mars 1963

På andra lagutskottets vägnar:

AXEL STRAND

Vid detta ärendes behandling har närvarit

från första kammaren: herrar Strand*, Nils Elowsson, Axel Svensson*, fru Hamrin-Thorell, fru Carlqvist, herrar Eric Carlsson, Hübinette och Erik Filip Petersson*;

från andra kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Rimmerfors, Fredriksson, fru Svensson i Kungsör, herrar Svensson i Kungälv, Hamilton, Carlsson i Göteborg och Gomér.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.